

Kulturhistoriske værdier i vandløbene.

Ligesom mennesket har præget agerlandet og skovene er også vandløbene fra den mindste bæk til de større åer i Danmark blevet påvirket af mennesket i årtusinder. Alt fra sejlads, vadesteder, udretning, omlægning, anlæggelse af borge og voldsteder, broer, vandmøller, engvandingsanlæg, vaskepladser, fiskedamme og elværker har sat sig spor i vandløbene. Tusinder af anlæg, der viser udnyttelsen af vandet til forskellige tider. Nogle af disse anlæg er i dag beskyttet af fredninger, men langt de fleste er hverken registrerede eller beskyttede.

Med implementering af EU's nye vandrammedirektiv er der lagt op til en biologisk forbedring af miljøtilstanden i vandløbene. Kulturmiljørådene mener imidlertid at den fortolkning vandrammedirektivet har fået i Danmark, når det drejer sig om væsentlige kulturhistoriske anlæg, dels ikke er i overensstemmelse med hvad der faktisk åbnes mulighed for i direktivet, dels vil være ødelæggende for de sidste og bedste kulturhistoriske anlæg i de danske vandløb.

Efter både amternes og kulturmiljørådernes nedlæggelse er det vores opfattelse af der er opstået et stort tomrum i såvel planlægning, registrering og bevaring af anlæg i vandløbene, en trussel der er blevet særlig aktuell efter implementeringen af vandrammedirektivet. Et af de store spørgsmål er Hvem fastsætter hvad der er væsentlige interesser og på hvilket grundlag?

Kulturmiljørådene støtter naturligvis de miljøtiltag, der gøres for at forbedre vandløbenes biologiske kvaliteter, men vi er af den opfattelse at der ses alt for snævert på sportsfiskerinteresser, og ikke på andre biologiske og kulturhistoriske værdier. Kulturmiljørådene vurderer at der ved at bevare vandmøller og andre tekniske anlæg, udover at bevare en væsentlig del af vores kulturarv kan gives den brede befolkning en flerstrengt oplevelse af både natur, kulturhistorie og teknik.

Som i al anden bevaringspolitik er det vigtigt at have et overblik over mængden, betydningen og bevaringsgraden af de enkelte anlæg inden der kan foretages et fagligt velbegrundet valg. Det er kulturmiljørådernes opfattelse at et sådant materiale ikke er til stede i nødvendigt omfang. I de kommuner hvor der allerede er indledt samarbejder med de statsanerkendte museer er det vores opfattelse at der helt savnes en overordnet plan og at det for mange museer vil være en opgave, der langt overstiger det almindelige antikvariske arbejde.

Hvilke interesser knytter sig til anlæggene:

- Arkæologiske interesser
- Kulturhistoriske interesser , herunder bygningskultur
- Vandtekniske interesser

Det er kulturmiljørådernes ønske at der for alle vandløb, både tidligere amtsvandløb og kommunale vandløb bør foreligge kulturhistorisk, faglige registreringer.

Der bør ske en prioritering af anlæggene, og forslag om fjernelse, delvis fjernelse eller bevaring for alle anlæg.

Registreringer og prioriteringer findes for nogle af de tidligere amtsvandløb (Vejle Amt og Fyns Amt.) I de regioner, hvor et sådant materiale ikke findes, bør der snarest ske en ny registrering. I de kommunale og private vandløb findes der ingen kulturhistoriske registreringer.

Aktører:

Statsanerkendte museer (arkæologi og kulturhistoriske vurderinger af eksisterende anlæg)

Kulturstyrelsen (fredede bygninger og fortidsminder)

Lokalhistoriske arkiver vedr. billede o.a. lokalt materiale.

Kulturmiljørådene i DK (en koordinerende rolle mellem museer, kommuner, ejere og organisationer, tilvejebringelse af overblik på tværs af museer og kommuner)

Kulturmiljørådene, der blev oprettet ved lov i 1996, men nedlagt igen i 2002, påtog sig i mange amter et koordinerende arbejde mellem amter, museer og bevaringsorganisationer.

Mål

- at antallet af røde prikker på Naturstyrelsens kort vedrørende spærringer reduceres væsentligt
- at alle fredede voldsteder og anlæg, hvor der berøres fredede bygninger udtages af planerne.
- at der indledes konstruktive samarbejder mellem kommunerne og de statsanerkendte museer
- at der udarbejdes kulturhistoriske registreringer for alle vandløb
- at der udarbejdes en plan for den enkelte kommunes vandløb
- at der tilgås museerne ekstra bevillinger til registrerings- og planlægningsarbejdet
- at museerne og kulturmiljørådene udpeger, hvad der er **væsentlige interesser**.

Handleplan

Miljøministeriet og Kulturministeriet opfordrer kommunerne til at der udarbejdes handleplaner for de kulturhistoriske anlæg i alle berørte vandløb.

Kommunerne opfordres til at indlede samarbejder med de statsanerkendte museer og Kulturmiljørådene (hvor de findes)

Miljøministeriet afsætter midler, der er øremærket til kulturhistoriske undersøgelser i vandløbene.

På vegne af Kulturmiljørådene i Danmark

Ellen Warring, Kulturmiljøråd Fyn

Helge Torm, Kulturmiljørådet for Midt- og Vestsjælland

Kontakt mail kulturfyn@gmail.com

Skal det bevares??

Den nutid, der ikke selv ved, hvilken fortid den destruerer, er blind. Og det værste er, at den tvinger al fremtid til også at blive det.